

การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

The Operation of Internal Supervision by Educational Institution Administrators Under Maha Sarakham Office of Educational Service Area 2

สินโท ปินะภา¹ สุวกิจ ศรีปัดถา² นิคม ชมภูหลง³ และพูนศักดิ์ ศิริโสม⁴

Sintho Pinapa,¹ Suwakrit Sripathar,² Nikom Chompoolong³ and Poonsak Sirisom⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .90 การวิเคราะห์ข้อมูล แสดงเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (Independent samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศไม่แตกต่างกัน
3. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ข้อเสนอแนะ 3 อันดับแรก ควรให้ผู้รับผิดชอบตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและ ความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ต้องนำผลการประเมินจากการนิเทศภายในไปใช้ประโยชน์ และให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนิเทศภายใน

คำสำคัญ : การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

⁴ อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม



ABSTRACT

This research aimed to study and compare the levels of operation of the internal supervision in the educational institutions under Maha Sarakham Office of Educational Service Area 2. The sample, obtained through stratified random sampling, included administrators and teachers in the schools under Maha Sarakham Office of Educational Service Area 2 in the academic year 2006. The instrument was a 5-level rating scale questionnaire with total reliability value of .90. The statistics used comprised percentage, mean, standard deviation, and t-test (independent samples) for hypothesis testing.

The findings are as follows:

1. The operation of the internal supervision by the educational institutions under Maha Sarakham Office of Educational Service Area 2, as a whole and by aspect, was in the high level.
2. In the comparison of the levels of operation of the internal supervision according to the opinions of the administrators and teachers under Maha Sarakham Office of Educational Service Area 2, it was found that the administrators and teachers had no difference in the operation according to the supervision process, as a whole and by aspect.
3. In the comparison of the levels of operation of the internal supervision in basic educational institutions of different sizes under Maha Sarakham Office of Educational Service Area 2, it was found that there was a difference with statistical significance at the level of .05 in the internal supervision operation, as a whole and by aspect.
4. The top 3 suggestions are listed as follows: the responsible authority should set up a committee to study the state, the problems, and the needs concerning the internal supervision; the educational institution must make use of the results of the evaluation of the internal supervision; and every teacher should have an opportunity to take part in the operation of the internal supervision.

Keywords : The Operation of the Internal Supervision in Schools by Administrators

บทนำ

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เต็มศักยภาพ โดยมีจุดเน้นให้นักเรียนมีความสามารถทางความคิด ความสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาได้ทันโลกทันเหตุการณ์ มองกว้างคิดไกล ใฝ่รู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข แต่การดำเนินการดังกล่าวให้บรรลุผลจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ในการจัดการศึกษาที่เป็นเงื่อนไขปัญหา ทั้งในด้านปัจจัยและกระบวนการ

ทำงาน ในด้านปัจจัยนั้นอาจเป็นบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และงบประมาณ ในส่วนของกระบวนการที่สำคัญ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ

ระบบการนิเทศการศึกษา เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษา การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการนิเทศภายในมีเป้าหมายหลักที่จะพัฒนาครูให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาชีพ โดยมีความคาดหวังว่าเมื่อครูมีความเจริญก้าวหน้าใน

วิชาชีพแล้วจะสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนทุกคนให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา จิตใจ และสังคม มีการพัฒนาเต็มตามวัยและเต็มศักยภาพ มีคุณสมบัติตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ เป็นพลเมืองดี และมีคุณภาพของประเทศในอนาคต สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษา ทั้งภายในหน่วยงานและการนิเทศจากภายนอกหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศภายในหน่วยงาน หรือภายในโรงเรียน จึงได้กำหนดภารกิจของศึกษานิเทศก์ทุกระดับไว้ประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัด เพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540 : คำนำ) ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจึงต้องร่วมมือกันในการที่จะพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของตนเอง ให้ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่ยั่งยืน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ให้การนิเทศ และครู ซึ่งมีการปฏิบัติงานในการนิเทศภายในโรงเรียนในส่วนที่เป็นภารกิจที่ตนเองปฏิบัติ ขณะเดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ต่างก็รับรู้ภารกิจอื่นที่ไม่ใช่เป็นของตนเองนั้นด้วย ว่าใครควรเป็นผู้ปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้สิ่งที่ต้องปฏิบัติ ในการนิเทศภายในโรงเรียนได้รับการปฏิบัติอย่างครบถ้วนและประสานเชื่อมโยงกัน ทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการรับรู้ในการนิเทศแต่ละด้านหรือแต่ละกิจกรรมว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องฝ่ายใดจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าผู้เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายรับรู้ ภารกิจใดเป็นของใคร ก็จะทำให้การทำตามภารกิจของแต่ละฝ่ายเป็นไปอย่างได้ผลดี สามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องและต่อเนื่อง ทำให้คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการพัฒนาได้อย่างแท้จริง และส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในที่สุดการศึกษาสภาพการ

ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนจึงเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการนิเทศภายในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานซึ่งได้ดำเนินการบริหารจัดการและสนับสนุนตามนโยบายการนิเทศการศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนแห่งหนึ่งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อให้การปฏิบัติงานในการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างประสานสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอน ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. การปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน ตามความเห็นผู้บริหารและครูผู้สอนมีระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. การปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน



ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 322 โรงเรียน ซึ่งมีผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 322 คน และครูผู้สอน จำนวน 3,516 คน รวมประชากร 3,781 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ตารางเครจซ์และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 40) จำนวน 350 คน สุ่มแบบแบ่งชั้น

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 สถานภาพตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครูผู้สอน

2.1.2 ขนาดสถานศึกษา

- 1) สถานศึกษาขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป)
- 2) สถานศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียนต่ำกว่า 300 คนลงมา)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามกรอบ แนวคิด 5 ด้าน คือ

2.2.1 บรรยากาศที่เอื้อต่อการนิเทศ

2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา - ครู

2.2.3 การพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.4 พฤติกรรมครู

2.2.5 การประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการดังนี้

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และขนาด สถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน 5 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการนิเทศ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา-ครู ด้านการพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านพฤติกรรมครู และด้านการประเมินผล โดยสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ได้เสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามไปขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้ออกหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์สถานศึกษาชั้นพื้นฐานทุกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาต ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อจัดส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยสอดใส่ไว้ในซองรับหนังสือของแต่ละสถานศึกษาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

4. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืนมาภายในเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือ และได้เดินทางไปเก็บด้วยตนเอง ในกรณีที่แบบสอบถามที่ส่งไปสูญหาย ผู้วิจัยได้มอบแบบสอบถามให้เพิ่มเติมเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 นำเสนอผล ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนโดยรวมเป็นรายด้านและรายข้อ ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

- 1.1 ค่าร้อยละ
- 1.2 ค่าเฉลี่ย
- 1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

2.1 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีการของครอนบาค

2.2 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีสถานภาพวิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบที แบบที่เป็นอิสระกันโดยรวม และรายด้าน (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 112)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. การปฏิบัติงานนิเทศภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน-ครู ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการนิเทศ ด้านพฤติกรรมครู ด้านการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการประเมินผล

2. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่สถานศึกษาขนาดแตกต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายใน ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขปัญหการปฏิบัติงานงานนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 อันดับแรก คืบ ควรให้ผู้รับผิดชอบตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศภายใน รองลงมาคือ สถานศึกษาต้องนำผลการประเมินจากการนิเทศภายในไปใช้ประโยชน์ และให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนิเทศภายใน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นนำมออภิปรายผลดังนี้

1. การปฏิบัติงานนิเทศภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ลัดช่องว่างต่างๆ ในการปฏิบัติงานเป็นตัวเชื้อ ประสิทธิภาพในการทำงาน ให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นการนิเทศภายในโรงเรียนยังเป็นการกระตุ้น กระบวนการที่ผู้นิเทศภายในโรงเรียนได้กระตุ้น ยั่วยุช่วยเหลือ ให้คำแนะนำต่างๆ ตลอดจนให้ข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการ



เรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วในยุคปฏิรูปการศึกษามีแนวคิดหลักการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ดังนั้นการนิเทศภายในจึงมีความจำเป็นอย่างที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะว่าการนิเทศภายในเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรภายในโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาตนเองพัฒนาการทำงาน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นระบบอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ จะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไม่ได้ ซึ่งจากความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนดังที่กล่าวมาแล้ว จึงทำให้ระดับการปฏิบัติงานงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไกรสวัสดิ์ แก้วคำหาญ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาระดับการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วนิตา กุลสุวรรณ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในตามความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 คน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของคึกฤทธิ์ วงศ์อารีย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้ให้การนิเทศและครูผู้รับการนิเทศ โดยรวมและจำแนกตามสถานภาพ และครูที่ปฏิบัติงานในเขตปฏิบัติการนิเทศที่ 4 เห็นว่ามีการปฏิบัติงานงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา

อย่างเป็นระบบ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับมยุรี พรหมภักดี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ใน 5 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการนิเทศ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน - ครู ด้านการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียน ด้านพฤติกรรมครู และด้านการประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูโดยส่วนรวม และจำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียนและประเภทโรงเรียน มีการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน-ครู ด้านการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการประเมินผลด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการนิเทศและด้านพฤติกรรมครู เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของพัฒนาเทพ จันทรสภา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูโดยส่วนรวม เห็นว่ามีการดำเนินการจัดสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับขั้นตอนที่มีการดำเนินงานจากมากไปหาน้อย คือ การสร้างขวัญกำลังใจ การวางแผนการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ การสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้ และการปฏิบัติการนิเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เข็มชาติ มหิปปาชน์ (2542 : 136-139) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์โรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดโรงเรียน โดยส่วนรวมมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับวิจิต ชูราศรี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอธวัชบุรี จังหวัด

ร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขาวงกต จังหวัดร้อยเอ็ด มีการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโดยอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศ ไม่แตกต่างกันที่เป็นการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีการปฏิบัติงานการนิเทศภายในร่วมกันจนประสบผลสำเร็จ มีแนวคิดต่อกระบวนการนิเทศภายในไม่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับวิชิต ชุราศรี (2546 : บทคัดย่อ) ที่ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้าน 7 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับดอม พรหมทอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน เห็นว่ามีปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไกรสวัสดิ์ แก้วคำหาญ (2548 : 88) ที่ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารตามสถานภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการดำเนินการนิเทศภายในสูงกว่าครูผู้สอน

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานการนิเทศภายใน ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มงคล ทินวัณ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยเพื่อที่จะกำหนดจุดที่จะพัฒนา และด้านลงมือปฏิบัติ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน-ครู ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการนิเทศ ด้านพฤติกรรมครู ด้านการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการประเมินผล

2. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีขนาดแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่



มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะ แลแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานในเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2 3 อันดับแรก คือ ควรศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศ ภายใน ควรวิเคราะห์ปัญหาเพื่อนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม มีการวางแผนและมอบหมายอย่างชัดเจน และควรจัดทำสมุดนิเทศภายในกับสมุดเยี่ยมห้องเรียน ให้ เป็นระบบและแบบเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็กควรติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือเพื่อ สนับสนุนแนวทางเลือกในการพัฒนาให้มีการดำเนินการนิเทศ ภายในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศมาให้เพียงพอสำหรับการ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้และต้องมีการพบปะพูดคุยเพื่อ ทำความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศ เพื่อนำมา วางแผนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อ ผู้ถูกนิเทศอย่างแท้จริง

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับ โรงเรียนขนาดเล็ก โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ กับผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้สามารถติดตาม ประเมินผลการนิเทศภายใน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่าง ตี๋ยงการรองศาสตราจารย์ ดร. สุวกิจ ศรีปัดดา ประธาน กรรมการที่ปรึกษา ดร.นิคม ชมภูหลง และผู้ช่วย ศาสตราจารย์พูนศักดิ์ ศิริโสม กรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สมชาย วงศ์เกษม และดร.ธีระวัฒน์ เยี่ยมแสง ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบ และให้คำ ปรึกษาในการจัดทำตั้งแต่ต้นจนสำเร็จผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสวัสดิ์ แก้วคำหาญ. (2548). **ศึกษาระดับการดำเนินงาน นิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาภาคพื้นดิน เขต 2. ปริญญาโท** ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เข้มชาติ มหิปปาณ. (2542). **สภาพและปัญหาการดำเนินงาน นิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ** กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). **การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : อิมเมจจิง.**
- คึกฤทธิ์ วงศ์อารีย์. (2544). **การปฏิบัติงานตามกระบวนการ นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ** กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.**
- มยุรี พรหมภักดี. (2542). **ศึกษาระดับการปฏิบัติงานนิเทศ ภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์** กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มงคล ทินวัฒน์. (2545). **สภาพการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์** ค.ม. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- วนิดา กุลสุวรรณ. (2545). **การดำเนินการนิเทศภายใน ตามความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบการนิเทศภายใน และครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์** ค.ม. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.